

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

Орган Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, Міністэрства кінематографіі БССР і Камітэта па справах культурына-асветных устаноў пры Совеце Міністраў БССР.

№ 30 (625)

Субота, 26 ліпеня 1947 года.

Цана 50 кап.

Да новых поспехаў у развіцці літаратуры

Пастава ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў і рэдакцый літаратурна-мастацкіх часопісаў БССР па выкананню паставаў ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград» мае важнейшае значэнне для развіцця беларускай савецкай мастацкай літаратуры. Гэтая пастава ўскрывае істотныя недахопы ў рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў Беларусі, літаратурна-мастацкіх часопісаў «Полымя» і «Беларусь» і вызначае іх далейшыя задачы.

Вылікае значэнне гэтай паставы заключаецца ў тым, што ў ёй, выходзячы з рашэнняў ЦК ВКП(б) і ўказанняў таварыша Сталіна аб развіцці літаратуры, дасягнутыя канкрэтныя праграмы дзейнасці беларускіх пісьменнікаў.

Прайшло каля года пасля гістарычных рашэнняў ЦК ВКП(б) аб літаратуры і мастацтве і даклада тав. Жданова аб часопісах «Звязда» і «Ленінград». Беларуская літаратура за гэты перыяд дасягнула некаторых поспехаў, узялася творчай актыўнасцю пісьменнікаў, з'явіліся новыя выдатныя творы, рад пісьменнікаў напружана працуе над творами, прысвечанымі гераічнай савецкай сучаснасці.

Аднак, гэты толькі першы поспехі, толькі яшчэ пачатак на шляху новага ўдому.

У пасляваенны перыяд пісьменнікі БССР яшчэ не напісалі вялікіх твораў аб важнейшых падзеях сучаснага жыцця беларускага народа, не паказалі яркіх павучальных вобразаў лепшых людзей нашай краіны. Не напісаны творы аб гераічным змаганні беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, аб яго мірнай стварэнняй працы. Вельмі слаба прапагандаюцца ў беларускай савецкай літаратуры ідэі савецкага патрыятызму, пабудзе савецкай нацыянальнай гордасці, не паказваюцца ў належаў ступені перавага савецкага чалавека над чалавекам буржуазнага грамадства. У працах некаторых крытыкаў (М. Ларчанка) дасупаны памылкі нацыяналістычнага характару.

У паставае ЦК КП(б) Беларусі адзначаецца асаблівае адставанне прозы, драматургіі, зусім незадавальняючае становішча беларускай літаратурнай і тэатральнай крытыкі. Беларускія пісьменнікі не напісаны яшчэ аднаго вялікага рамана, змястоўнага кіносцэнарыя, выдатных тэкстаў патрыятычных і лірычных песень. Слаба распацоўваюцца пытанні гісторыі і тэорыі літаратуры.

Усё гэта з'яўляецца вынікам таго, што Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР не зрабіў яшчэ ўсіх неабходных вывадаў з рашэнняў ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград» і не дасягнуў карэнага пералому ў сваёй рабоце.

Асноўнай прычынай такога становішча з'яўляецца адсутнасць прыцыпловай вострай і аб'ектыўнай крытыкі, наяўнасць элементаў угодлівасці, узаемнага амністывання памылкаў і недахопаў, нястрымнае захвальванне слабых твораў.

«Таварыш Сталін вучыць нас, — гаворыць тав. Жданав, — што, калі мы хочам захаваць кадры, вучыць і выходзяць іх, мы не павінны бяцца пакрыўдзіць каго-небудзь, не павінны бяцца прыцыпловай, смелай, шырай і аб'ектыўнай крытыкі. Без крытыкі ўсялякая арганізацыя, у тым ліку і літаратурная, можа загінуць. Без крытыкі ўсялякую хваробу можна загнаць углыб, і з ёй цяжэй будзе справіцца. Толькі смелая і адкрытая крытыка дапамагае ўдасканаленню нашым людзям, прымушае іх ісці ўперад, пера-

Гэтымі днямі Цэнтральны Камітэт ЦК КП(б) Беларусі абмеркаваў пытанне аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў і рэдакцый літаратурна-мастацкіх часопісаў БССР па выкананню паставаў ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград».

ЦК КП(б) Беларусі адзначыў, што гістарычныя паставы ЦК ВКП(б) па пытаннях літаратуры і мастацтва, даклад таварыша Жданова аб часопісах «Звязда» і «Ленінград» аказалі спрыяючы ўплыў на беларускую літаратуру. У творчасці беларускіх пісьменнікаў значнае месца сталі займаць творы аб жыцці савецкага грамадства, аб гераічных подзвігах нашага народа. Народны пазт БССР Якуб Колас стварыў вялікую пазму «Рыбакова хата», якая адлюстроўвае ўз'яднанне беларускага народа ў адзін беларускі савецкі дзяржаў.

Творы П. Броўкі «Хлеб» і «Думы аб Маскве», прысвечаныя важнейшым тэмам сучаснасці, удастоены Сталінскай прэміі. На сучасную тэматыку напісаны творы А. Кулішова, М. Танка і іншых беларускіх паэтаў.

Падрыхтаваны да выдання анталогіі беларускай літаратуры па рускай, украінскай і літоўскай мовах.

Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР талешы сваю ідэяна-палітычную і арганізацыйна-творчую работу, пачаў весці работу на марксісцка-ленінскаму выхаванню пісьменнікаў і ўключаць іх у актыўны ўдзел у грамадска-палітычным жыцці.

Разам з гэтым ЦК КП(б) Беларусі ўстанавіў, што Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР (старшыня тав. Лынькоў) яшчэ не дасягнуў карэнага пералому ў сваёй рабоце, не зрабіў ўсіх неабходных вывадаў з рашэнняў ЦК ВКП(б) аб часопісах «Звязда» і «Ленінград». У пасляваенны перыяд пісьменнікі БССР яшчэ не напісалі значных твораў аб важнейшых падзеях сучаснага жыцця беларускага народа, не створаны яркія павучальныя вобразы лепшых людзей нашай эпохі.

Пісьменнікі Беларусі не стварылі яшчэ значных твораў аб барацьбе беларускага народа супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў у гады Вялікай Айчыннай вайны, аб буйнейшых прамысловых новабудовах БССР, аб гераічнай працы калгаснага сялянства, аб развіцці беларускай савецкай культуры. Пісьменнікі не аказалі дапамогі буйным кіраўнікам партызанскай барацьбы ў Беларусі ў справе падрыхтоўкі да друку іх дзённікаў, дакументальных запісаў, успамінаў, важных для гісторыі нашага народа. Вельмі слаба прапагандаюцца ў беларускай літаратуры ідэі савецкага патрыятызму, пабудзе савецкага нацыянальнага гонару, не паказваюцца ў належаў ступені перавага савецкага чалавека над чалавекам буржуазнага грамадства.

У беларускай савецкай літаратуры не знайшлі адпаведнага адлюстравання пытанні сацыялістычнага будаўніцтва ў заходніх абласцях БССР, не паказаны працэсы класавай барацьбы, якія там адбываюцца, не адлюстраваны працэсы пераўтварэння працоўных заходніх абласцей у духу савецкай ідэалогіі і барацьбы супроць варожай ідэалогіі.

Вельмі адстаючыя частка беларускай літаратуры з'яўляецца мастацкая проза. Беларускія прозаікі не напісалі яшчэ ніводнага значнага рамана, ніводнай вялікай апавесці аб маральным абліччы і высокіх якасцях савецкіх людзей, аб іх мужнасці і гераізме ў гады вайны і працоўных подзвігах у перыяд аднаўлення народнай гаспадаркі. У некаторых творах, прысвечаных партызанскаму руху («Дняпроўскія хвалі» — Ніхія, «Лясное возера» —

У ЦК КП(б) Беларусі

Клімковіча і інш.), бязьме жыццё народных месціцаў паказанца павярхоўна, маральна-падлітнае аблічча савецкіх людзей абмяжана і прыняжана.

Асабліва адстае беларуская савецкая драматургія. З п'ес беларускіх пісьменнікаў у рэпертуары рэспубліканскіх тэатраў уключаны толькі «Паўлінка» — Янк Купалы, «Несцерка» — Вольскага, «Хто смяецца апошні» — Крапіва, «Канстанцін Заслоўны» — Маўзона.

У рэпертуары тэатраў зусім няма драматычных твораў на тэмы пасляваеннага жыцця беларускага народа.

Пісьменнікі не стварылі масавых патрыятычных і лірычных песень на беларускай мове.

Вельмі слаба развіваецца беларуская дзіцячая літаратура, для дзяцей пішуць толькі два пісьменнікі.

Беларускія пісьменнікі не працавалі да апошняга часу над стварэннем кіно-сцэнарыяў на сучасныя тэмы.

ЦК КП(б) Беларусі ўстанавіў, што становішча беларускай літаратурнай крытыкі прыцявае заставацца незадавальняючым. Саюз савецкіх пісьменнікаў не накіроўвае працу крытыкаў і літаратуразнаўцаў.

У літаратурна-мастацкіх часопісах і газетах БССР яшчэ не разгорнута прыцыплова, вострая і аб'ектыўная крытыка, мае месца безупыннае захвальванне дрэнных твораў пісьменнікаў (у прыватнасці ў артыкулах і выступленнях крытыка Агіевіча), узаемнага амністывання недахопаў і памылкаў у творах пісьменнікаў і ў асобных выпадках — элементы ўгодлівасці ў адносінах да пісьменнікаў.

Прыкладам такога ўгодлівасці і апалітычнасці з'яўляецца артыкул В. Вольскага «Буйныя памылкі некаторых твораў беларускай драматургіі», у якім змяшчаюцца палітычныя памылкі, ускрытыя ЦК ВКП(б) у пасляваенных творах беларускіх пісьменнікаў (К. Крапіва, А. Кучара). У раздзе артыкулаў і рэзійій беларускіх літаратурных крытыкаў няма яшчэ адпаведнай ідэяна-палітычнай заостранасці, усё яшчэ маюць месца элементы фармалістычнага і суб'ектыўнага падыходу да твораў мастацтва.

У артыкуле т. Кучара аб пазме «Новая зямля» — Якуба Коласа шмат абстрактных параўнанняў прыроды і грамадства, але не паказана значэнне пазмы Я. Коласа, як выдатнага твора, які адлюстроўвае працэсы рэвалюцыйна-заваявання беларускага сялянства. У артыкуле-аглядзе т. Шарахоўскага «Беларуская пазія ў 1946 г.» уся справа зводзіцца да рэгістрацыі літаратурных падзей без усялякага ідэяна-палітычнага аналізу паэтычных твораў.

Беларуская літаратурная і тэатральная крытыка недастаткова распацоўвае пытанні сацыялістычнага рэалізму, гісторыі і тэорыі беларускай літаратуры і мастацтва, крытычнага засаення культурнай спадчыны. У літаратуразнаўчых працах М. Ларчанкі пры асветленні гісторыка-літаратурнага працэсу на першы план высуваюцца моманты нацыянальна-вызваленчага руху ў гісторыі беларускага народа і аддаецца забіжчы асноўны закон развіцця эксплуатацыйнага грамадства — класавая барацьба. У раздзе артыкулаў па гісторыі літаратуры нярэдка адбываюцца ацэньваліся і ўсклаўняліся ўсе нацыянальныя дзеянні і пісьменнікі мінулага, замочваліся слабымі і памылковымі момантамі ў іх творчасці. Пры гэтым разумелі «дэмакрат», «савецкі», «патрыёт», супроць гістарычнай праўды, прысваіліся такім дзеячам памешчыцка-буржуазнай культуры як Душэ-Марцінкевіч, Чачот, Рыпінскі, Баршчэўскі і інш.

Зусім незадавальняюча працуе секцыя рускіх пісьменнікаў БССР. Выдана два альманахы рускай секцыі «Отчизна» запупнены творамі выключна нізкай якасці і на сутнасці стаяць па-за мастацкай літаратурай.

Члены Саюза савецкіх пісьменнікаў, якія кіруюць часопісамі «Полымя» і «Беларусь», дрэнна займаюцца сваёй справай. Часопісы выходзяць з вялікім запавеннем, да пачатку ліпеня выйшлі толькі красавіцкія нумары «Полымя» і «Беларусь», што прыводзіць да абсяцэння некаторых матэрыялаў, якія змяшчаны на старонках часопісаў. Выдачы пісьменнікі рэспублікі маюць пішуць у часопісах, таму старонкі часопісаў, асабліва «Беларусь», часта запаўняюцца другаряднымі творами. Рэдакцыйная калегія «Полымя» і «Беларусь» па сутнасці бяздзейна, не збіраюцца і не абмяркоўваюць творы, якія друкуюцца ў часопісах. Дрэнна пастаўлена работа з маладымі аўтарамі, няма адпаведных клопатаў аб прыцягненні ў часопісы маладых пісьменнікаў, адсутнічае неабходная сувязь з абласнымі пісьменніцкімі арганізацыямі.

Партыяная арганізацыя Саюза савецкіх пісьменнікаў не навучылася яшчэ спалучаць партыяную работу з ідэяным кіраўніцтвам творчай дзейнасцю пісьменніцкай арганізацыі. Партыяная арганізацыя ЦС П БССР дапушчала памылку, не абмеркаваўшы на сваіх сходках паставаў і ўказанняў ЦК ВКП(б) па пытаннях ідэалогічнай работы. У некаторых пісьменніцка-комуністаў слаба развіта большэўская якасць — смела крытыкаваць недахопы і памылкі ў літаратурных творах і мужа пераансці крытыку. Сярод часткі пісьменнікаў усё яшчэ распаўсюджана падмена прыцыпловай адносіны прыцельскай, слаба развіта крытыка і самакрытыка.

ЦК КП(б) Беларусі лічыць, што галоўнай задачай Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР з'яўляецца неадкладная барацьба за стварэнне новых высокамастацкіх і ідэяных твораў аб гераічных справах савецкіх людзей, іх высокім патрыятызме ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў перыяд пасляваеннай сталінскай піцгодкі, аб перавазе савецкага грамадства над светам капіталізму, аб высокіх маральных якасцях савецкіх людзей. Беларускія пісьменнікі ва ўсіх літаратурных жанрах — прозе, драматургіі, пазіі — павінны напісаць значныя творы, вартыя гераічнага беларускага народа.

Праўленню Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР прапанавана карэным чынам падысць работу творчых секцый Саюза пісьменнікаў, арганізаваць сістэматычнае абмеркаванне на секцыях усіх новых твораў пісьменнікаў БССР і важнейшых твораў агульна-саюзнай літаратуры, патрабаваць ад вопытных, кваліфікаваных пісьменнікаў актыўна, кіруючай работы ў творчых секцыях ЦС П БССР.

Праўленню Саюза савецкіх пісьменнікаў прапанавана арганізаваць літаратурна-творчую дапамогу буйным кіраўнікам партызанскіх атрадаў і падпольных партыйных арганізацый у перыяд нямецкай акупацыі.

З мэтай звязвання чытачоў з лепшымі творами літаратуры брацкіх рэспублік і народаў славянскіх краін, а таксама для распаўсюджвання лепшых твораў беларускай літаратуры за межамі БССР Праўленню Саюза савецкіх пісьменнікаў даручана стварыць секцыю перакладчыкаў.

Праўленне ЦС П БССР павінна ўзмацніць дапамогу маладым пісьменнікам у іх вучобе і творчай рабоце, палепшыць работу каблета маладога аўтара.

Аб'ектам ЦК КП(б) Беларусі прапанавана ўзяць пад сваё непасрэднае назіранне літаратурны аб'яднанні ў абласцях, арганізаваць дапамогу маладым пісьменнікам з боку камсамоўскіх арганізацый і рэдакцый абласных газет.

ЦК КП(б) Беларусі звярнуў увагу пісьменнікаў БССР на неабходнасць стварэння ідэяна-мастацкіх высока-мастацкіх кніг для дзяцей і юнацтва.

Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР сумесна з Дзяржаўным Выдавецтвам БССР і Міністэрствам асветы БССР дазваляе правесці конкурс на лепшыя творы для дзяцей і юнацтва з тым, каб на прыкладах савецкага гераізма і самаадданай працы савецкіх людзей у справе аднаўлення і ўдому народнай гаспадаркі БССР выхоўваць моладзь у духу савецкага патрыятызму.

Праўленню ЦС П БССР даручана прыцягнуць «самых вопытных пісьменнікаў да ўдзелу ў стварэнні фільмаў аб беларускай савецкай дзяржаве, аб партызанскім руху, аб аднаўленні народнай гаспадаркі, аб перабудове жыцця ў заходніх абласцях на сацыялістычным пачатку.

У мэтах узаічнай ролі літаратурнай крытыкі ў правядзенні палітыкі партыі ў галіне мастацкай літаратуры, у літаратурна-мастацкіх і грамадска-палітычных часопісах і рэспубліканскіх газетах БССР ствараюцца крытыка-аглядаўныя аддзёлы.

З крытычнымі артыкуламі і рэзійіямі на выданнях кнігі павінны выступаць не толькі крытыка-прафесіяналы, але і ўсе вопытныя пісьменнікі і літаратуразнаўцы рэспублікі.

ЦК КП(б) Беларусі абавязвае Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў накіраваць намагаўні пісьменнікаў на рашучае палепшанне зместу часопісаў «Полымя» і «Беларусь».

Часопіс «Полымя» павінен разам з друкаваннем буйных твораў беларускай савецкай прозы, пазіі, драматургіі друкаваць сур'ёзныя крытычныя артыкулы па пытаннях літаратуры і мастацтва, навукова-тэарэтычныя артыкулы па гісторыі і тэорыі літаратуры, па філасофіі і эстэтыцы, рэзійіі на лепшыя творы агульна-савецкай літаратуры, публіцыстычныя артыкулы, крытычныя агляды і артыкулы, накіраваныя супроць рэакцыйных буржуазных канцэпцый у замежнай літаратуры, мастацтве, філасофіі і грамадскай думцы.

Часопіс «Беларусь», як масва літаратурна-мастацкі і грамадска-палітычны ілюстратыўны часопіс павінен адгукацца на ўсе важнейшыя сучасныя падзеі жыцця беларускага народа, сродкам мастацкага слова паказваць працоўныя подзвігі савецкіх людзей па выкананню сталінскай піцгодкі, расказаць аб дасягненнях культуры, навуцы, мастацтва ў БССР, а таксама распаўсюджаць навуковую веда па гісторыі беларускага народа, аб яго жыцці ў савецкім грамадстве. У часопісе асноўнае месца павінны займаць апавяданні, вершы, нарысы, масавыя песні, сатырычныя фельетоны, аднаактныя п'есы, навукова-папулярныя лекцыі, бібліяграфічныя нататкі на ўсё выходзячы ў БССР літаратуру.

ЦК КП(б) Беларусі заахвочвае новы склад рэдакцыйных калегій часопісаў «Полымя» і «Беларусь».

ЦК КП(б) Беларусі прызнае неабходным правесці з'езд савецкіх пісьменнікаў БССР у сярэдзіне 1948 года. Цэнтральнай задачай падрыхтоўкі пісьменнікаў БССР да з'езда з'яўляецца напісанне буйных твораў беларускай савецкай літаратуры 30-годдзя беларускай савецкай дзяржавы.

Рэспубліканская нарада маладых пісьменнікаў Беларусі

22 ліпеня адбыўся рэспубліканскі сход пісьменнікаў, прысвечаны абмеркаванню Паставы ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР, часопісах «Полымя», «Беларусь» і рэдакцый газет «Літаратура і мастацтва».

У прызідуме: намеснікі начальніка Кіраўніцтва аітацыі і прапаганды ЦК КП(б) Беларусі Я. О. Бугаеў і І. М. Ільішын, народны пазт БССР Я. Колас, пісьменнікі П. Броўка, П. Глебка, Я. Маўр, І. Гутарав, В. Барысенка, П. Панчанка, А. Стаховіч, П. Кавалёў, П. Пестрак, М. Клімковіч, С. Майхровіч, І. Гурскі, М. Садковіч, галоўны рэдактар газеты «Літаратура і мастацтва» М. Гордаў.

Сход адкрыў народны пазт БССР Я. Колас.

З дакладам «Паставы ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў, літаратурна-мастацкіх часопісаў і газеты «Літаратура і мастацтва» выступіў П. Броўка.

Пасля даклада разгоруліся ажыўленыя спрэчкі. Першым слова барэ Я. Рамановіч.

— Паставы ЦК КП(б) Беларусі, — гаворыць ён, — даюць глыбокі аналіз беларускай літаратуры, адзначаючы яе дадатны бак і выяўляючы тым хіба, якія ёсць у асобных творах нашых пісьменнікаў. Паставы ЦК КП(б) Беларусі з'яўляюцца праграмай

абмеркавання твораў чатырох празаікаў, аднаціцца паэтаў, аднаго драматурга і пяці аўтараў, якія працуюць у галіне дзіцячай літаратуры.

Маладым пісьменнікам былі паказаны драматычныя фільмы «Калгас «Рассвет», «Белавеская пушча», фільм «Новы дом» і інш.

У рабоце нарады прынялі ўдзел сакратар ЦК ЛКСМБ В. Лявонцаў, народны пазт БССР Якуб Колас, Міністэрства кінематографіі БССР М. Садковіч, пісьменнікі П. Броўка, П. Глебка, П. Панчанка, П. Кавалёў, П. Пестрак, Я. Маўр, А. Якімовіч, М. Лужанін, А. Стаховіч, Ул. Карпаў, Я. Брыль, В. Вітка, М. Кожыч, А. Кучар, Ул. Агіевіч, М. Модэль, А. Бялешкі, Э. Агіевіч, Х. Мадальскі, Ул. Ныфёд, а таксама работнікі ЦК ЛКСМБ т. т. Абадоўскі і Гужавін.

Рэспубліканскі сход пісьменнікаў Беларусі

22 ліпеня адбыўся рэспубліканскі сход пісьменнікаў, прысвечаны абмеркаванню Паставы ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР, часопісах «Полымя», «Беларусь» і рэдакцый газет «Літаратура і мастацтва».

У прызідуме: намеснікі начальніка Кіраўніцтва аітацыі і прапаганды ЦК КП(б) Беларусі Я. О. Бугаеў і І. М. Ільішын, народны пазт БССР Я. Колас, пісьменнікі П. Броўка, П. Глебка, Я. Маўр, І. Гутарав, В. Барысенка, П. Панчанка, А. Стаховіч, П. Кавалёў, П. Пестрак, М. Клімковіч, С. Майхровіч, І. Гурскі, М. Садковіч, галоўны рэдактар газеты «Літаратура і мастацтва» М. Гордаў.

Сход адкрыў народны пазт БССР Я. Колас.

З дакладам «Паставы ЦК КП(б) Беларусі аб рабоце Саюза савецкіх пісьменнікаў, літаратурна-мастацкіх часопісаў і газеты «Літаратура і мастацтва» выступіў П. Броўка.

Пасля даклада разгоруліся ажыўленыя спрэчкі. Першым слова барэ Я. Рамановіч.

— Паставы ЦК КП(б) Беларусі, — гаворыць ён, — даюць глыбокі аналіз беларускай літаратуры, адзначаючы яе дадатны бак і выяўляючы тым хіба, якія ёсць у асобных творах нашых пісьменнікаў. Паставы ЦК КП(б) Беларусі з'яўляюцца праграмай

даляйшай творчай дзейнасці пісьменнікаў. Яны накіроўваюць увагу пісьменнікаў на найбольш актуальныя тэмы сучаснасці, заклякаюць нас быць прапагандастамі вялікіх ідэй Леніна — Сталіна.

Я. Рамановіч падрабязна спыняецца на разглядзе драматычных твораў, прысвечаных паказу Айчыннай вайны і партызанскай барацьбы беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

— Паставы ЦК КП(б) Беларусі, — зазначае сваё выступленне Я. Рамановіч, — маюць накіраваць нас на стварэнне высокадзейных мастацкіх твораў, якіх-б выхоўвалі ў народзе патрыятычнае пачуццё, любоў да сацыялістычнай рэалізму, да Вялікага Сталіна.

П. Пестрак гаварыў аб развіцці беларускай пазіі.

Работе празаікаў прысвечіў сваё выступленне А. Стаховіч.

М. Клімковіч гаворыць аб вялікім значэнні большэўскай крытыкі ў справе стварэння новых высокадзейных твораў, аб значнай актывізацыі крытыкаў братній рускай літаратуры ў справе выкрывання рэакцыйных буржуазных тэорыяў і «моўных» плям у літаратуры Заходняй Еўропы. Рускімі крытыкамі напісана нямала артыкулаў па пытаннях літаратуразнаўства.

— Нічога падобнага, — гаворыць ён далей, — мы не маем у беларускай крытыцы.

Аб падрыхтоўцы рускіх пісьменнікаў Беларусі да 30-годдзя савецкай улады гаварыў А. Міронаў. Ён адзначыў, што ў паставах ЦК КП(б) Беларусі правільна ацэнена літаратурная прадукцыя альманаха рускай секцыі «Отчизна». Матэрыялы двух нумароў альманаха вельмі нізкія па сваёй якасці. Гэта сведчыць аб дрэннай рабоце секцыі, якая не арганізавала і не накіроўвала творчыя пошукі рускіх пісьменнікаў. Цяпер абрана новае бюро секцыі.

На сходзе выступіў загадчык аддзела літаратуры і мастацтва Кіраўніцтва аітацыі і прапаганды ЦК КП(б) Беларусі І. Гутарав.

— Паставы ЦК ВКП(б) па пытаннях літаратуры і мастацтва, — гаворыць ён, — былі накіраваны супроць бяздзейнасці і апалітычнасці ў літаратуры і мастацтве, супроць адрыну пісьменнікаў ад тэм сучаснасці, супроць нізкапаказнасці перад буржуазнай культурай Захаду.

Ва ўмовах БССР адной з працяў паклонства перад заходняй культурай з'яўляецца хлуслівая тэорыя аб тым, што святло

культуры пранікала ў Беларусь з Захаду, праз польскую і літоўскую дзяржавы, праз рымска-каталіцкую рэлігію, а не з Усходу — з Расіі. Такім чынам, аб'яўляючы Скарыну заснавальнікам беларускага асветніцтва і культуры, мы скарачаем час гісторыі існавання сваёй культуры і паршам гістарычнае праўду, бо выток нашай культуры знаходзіцца ў такіх агульна-рускіх юмках, як «Слова аб палку Ігаравым» і інш.

Вывучаючы і пішуць толькі пра глыбокую старыню, некаторыя нашы пісьменнікі, літаратуразнаўцы, кінарэжысёры забываюць, што выхоўваць маладое пакаленне ў духу патрыятызму наш тэрба на прыкладах сярэдняй барацьбы савецкага народа супроць нямецка-фашысцкіх захопнікаў, на прыкладах гераічнай працы савецкіх людзей па аднаўленню народнай гаспадаркі.

І. Гутарав заклякае пісьменнікаў напісаць творы аб славян стаяцці і пра вялікага арывадара народаў таварыша Сталіна.

У спрэчках прынялі ўдзел М. Лужанін, Ул. Ныфёд, Х. Мадальскі, А. Кучар, І. Мележ і М. Дастанка.

Сход прыняў паставы, накіраваныя на выпраўленне хібаў, адначасна ў паставае ЦК КП(б) Беларусі і на далейшы ўдзел беларускай літаратуры.

Рэжысура спектакля „Казка аб праўдзе“

Ю. ГАЛАВАШАНКА

Песа Маргарыты Алігер «Казка аб праўдзе» — твор патрыятычнага духу. У вобразе гераіні раскрыты характары маладага чалавека, выхаванага нашай эпохай, камсамольца, характар мэтакіраванага, чыстага, цэласнага. Ціжкасць сцэнічнага ўвасаблення і своеасаблівае гэтае п'есе ў тым, што ў ёй ёсць два розныя планы: бытавы, магчыма, нават праммерна дробны па «натуральным» дэталі «рэальнага» жыцця і рамантычны, патэтычны, вяршыня якога ў вершаваных маналогіх Зой. Глыбіня ідэі вобраза Зой ў п'есе заключаецца ў зліцці «звычайнага» і «незвычайнага», у якім пераважае рамантычна і гераічна пачатак. Алігер назвала сваю п'есу «драматычнай п'есай», нібы гаворачы, што вобраз Зой годны анівання. Але разам з тым Зой не падаецца ў п'есе, як асоба выключная, супрацьстаяўшая ўсім людзям, якія яе акружаюць. Зой — адна з шматлікіх і разам з тым — адна з лепшых. У выказванні Горкага аб мастацтве ёсць думкі аб тым, што мастацтва павіна імкнуцца да «абогульняючай ідэалізацыі», што рамантычнае мастацтва не павіна быць адарваным ад рэчаіснасці, але разам з тым павіна над ёй узвышацца. Гэтым эстэтычным законам падпарадкаваны вобраз Зой.

П'еса пачынаецца з эпизода, калі Зой адна на беразе ракі чытае урывак з п'есы «Мерэцкія «цыры»». Гэта радкі аб чалавечым, народжаным для бургі, для волі, для таго, каб зведзець усю прыгажосць зямлі. Так Алігер падкрэслівае, якія выклікалі дэталі раскрыты перад мадалодным жывцом Зой, якое велізарнае гарэнь ёсць у яе душы. Ілюстрацыя ў «самея вялікае шчасце», зоя хоча «жыць і жыць». Але гэта не проста светлае пачуццё радасці жыцця, уласцівае наогул мадалодзі. Зой не толькі аддана Радзіме чалавек. Яе натура незвычайна багатая, адораная. Зой марыць быць пісьменніцай. Імя Нікалая Астроўскага служыць для яе сцягам, імя чалавека — «нашчэра душ». Гэта гаворыць аб вялікім маштабе жыцця, да якога Зой імкнецца. У яе няма самаздайнасці, яна бачыць: «А рэпартману я не допіць душы». Але ў яе ёсць мары, магчыма, іменна таму яна і барэ на сябе заўсёды самае цяжкое. Яна ўсё час сабе правірае, вымірае свае сілы, сваю здольнасць перанесці самую цяжкую выпрабаванні лёсу.

Багата, шчодра душа Зой ва ўсім — у каханні, у адданасці людзям і Радзіме, у здольнасці ахвяраваць сабою. Жыццё Зой увенчана высокім гераічным подзвігам; подзвіг завяршае ўсе выдатныя якасці Зой.

Тры спектаклі «Казка аб праўдзе» ў Ленінградскім тэатры імя Ленінскага камсомола, у Маскоўскім Цэнтральным тэатры Савецкай Арміі і ў Маскоўскім тэатры Юнага Гледача па-рознаму вырашаюць п'есу і ўвасабляюць яе на сцэне рознымі рэжысёрскімі прыёмамі.

Розніца бачна ўжо з першага моманту спектакля.

У Ленінградскім тэатры глядач бачыць Зой на беразе ракі. Шырокія прасторы ляжаць перад ёю. Зой стаіць над тэрамай, высокая, стройная, моцная. Так рэжысёр спектакля С. Маршчыхін і мастак Г. Шор падкрэсліваюць далёкага мадалода жыцця Зой, будучыню, якая разгортаецца перад ёю.

У п'есе Алігер ёсць радкі: «Как мудро, что люди не знают заранее того, что лежит неуклонно пред ними. И глядячи на мадалоду і радасную Зой, якая чытае перманентаўскія вершы, думаш аб усіх магчымасцях яе цудоўнай мадалодзі».

У тэатры Савецкай Арміі ў Маскве спектакль пачынаецца сцэнай, калі Зой

даштываюць немцы. Сялянская хата, з-за кулі даносяцца ямецкія галасы і голас Зой, потым яе, змучаную, выштуркуюць на сцэну. Такі «пралог» спектакля, што паказвае лёс Зой. І толькі потым з замянення ўнікае Зоя, радасная, маладая, у дні, калі яна вучылася ў школе. «Пралог» спектакля, пастаўленага рэжысёрам А. Акучыкавым, паказвае фіналь жацця Зой, і там менш хвалюе тая-тэма п'есы, якая так яскрава выяўлена ў «драматычнай п'есе» Алігер: тэма абарванага жыцця, перад якім разгортваліся цудоўныя перспектывы, перспектывы шчасця. Жаданне Зой «жыць заўсёды» ў спектаклі замяняецца трагічным завяршэннем яе лёсу.

У спектаклі Маскоўскага тэатра Юнага Гледача (рэжысёр Р. Сусловіч) Зоя, якая чытае «Мерэцкія», тэатрам не паказана. Дэясненне пачынаецца адразу з масавай сцэны. Выхад гераіні, калі яна адразу пазнаем яе характар, здагадаем аб ім па тых перманентаўскіх радках, якія яна чытае, замяненні паказам выскіх школьнікаў-тэатарышоў.

Гэтая розніца спектакляў працягваецца і далей. Артыстка В. Павлова, якая іграе Зой у Маскоўскім тэатры Савецкай Арміі, стварае характар своеасаблівы і пераканаўчы. Вершы ў мужнасць яе Зой, адданасці камсамолу, Радзіме. Аднак, вобраз Зой — В. Павловай скоўвае няправільна абразумка, хоць і правільна сама па сабе думка аб тым, што ў нашым мастацтве, як і ў нашай рэчаіснасці гераіні не супрацьстаяць людзям, якія абкружаюць яго. Рэальна праўдзівы, «натуральны» вобраз Зой — В. Павловай не дасягае той сілы, тых вяршынь, дзе гераіні стварае новыя высокія нормы гераічнага. У гэтай трактоўцы тэатр вельмі паслядоўны. З тэатра Зой выключаны многія моманты, якія гавораць аб вялікай адоранасці яе, напрыклад, яе мары зрабіцца пісьменніцай. Выключана яе сутычка з старым настаўнікам з-за таго, што ён верыць у магчымасць падзення Масквы, а таксама праверка Зой ў сакратара Маскоўскага Камітэта, да якога яна прыйшла за публікацыяй на фронт. Але, дамагаючыся максімальнай натуральнасці, прастаты вобраза Зой ў спектаклі, тэатр знізіў глыбіню рэалізму ў п'есе, бо найбольшая глыбіня ідэі Алігер у тым, што яна ўбачыла ў жыцці і стварыла ў мастацтве характар, у сапраўдным змесеце якога заключаны вышэйшыя нормы чалавечай духоўнай сілы, дзе ў тыповым ёсць і выключнае. У гэтым — галоўная каштоўнасць вобраза Зой ў Алігер. Іменна так паказаны і маладагвардзейцы ў раманах А. Фадзеева і ў інжэнэрных гэтых раманна.

І там, нібы адчуваючы няпоўнаценнасць вобраза, рэжысёр у фінале спектакля ўздымае Зой на высокім пастамеце перад глядачамі і тым самым узвыляе яе. Перад глядачамі нібы паўстае помнік Зой-гераіні. Але гэта чыста «рэжысёрскае» падкрэсліванне гераічнага зместу вобраза Зой здаецца чужародным у спектаклі.

У тэатры Юнага Гледача куторы тэатра таксама вельмі паказальныя. Гераічны маналогі Зой — маналогі трэцяга акта — не выконваюцца. Вобразу Зой нададзена вялікая крыхальнасць, але без маналогі не можа быць раскрыты ўвесь патэтычны сэнс, увесь гераічны змест гэтай вобраза. Імкнучыся паказаць Зой патэтычнай, рэжысёр абкружыў яе дэталі, ярка выкананым мастаком М. Варпех. Чарот схіляецца да галавы Зой, з'яўляючыся

цэлы штат бухгалтароў, клеркаў, сотні людзей, якія залежаць ад яго. Гаспадар латары, ён, вядома, і гаспадар паліцыі. Па сутнасці, гэты бандыт — поўнамоцны гаспадар Нью-Ёрка, правасуддзе належыць яму, ён заўсёды застаецца неапараным. Банда Тэкера, гэта поўнафантастычнае прадпрыемства, страшэнная пухліна на целе Нью-Ёрка, выступае як грозная сіла маналогі, якая пануе над людзьмі і губіць іх жыццё. Тэккер, як нябачны грозны драпежнік, захоплівае ў свае сеш тысячы людзей, знішчаючы іх.

Вядома, што гэта фабула. «Латарыя» мае ў кітэ абгуленыя сімвалічныя сэнс. Бізнес Тэкера і яго шайка ўздымаюць абгулены вобраз амерыканскага капіталіста ва ўсёй яго драпежніцкай шхабнасці. Сучасны капіталізм выступае ў кітэ Уолферта, як гіганцкая «Латарыя», грандыёзная і нечалавечая гульня «у онк», дзе маналогі ўладуюць і «вядуць гульню», глытаючы дробных драпежнікаў. Тысячы і мільёны сярэдніх радовых людзей, тых, каго ў Амерыцы называюць «чалевыя з вуліцы» — уцягнуты ў гэту «гульню» гангстэраў і загублены імі. Гэта тэма і робіць кітэ Уолферта востра забавядальнай. Скрозь дзіўную драматычную фабулу чытаць увесь час адчувае вяржы, чымны воблік імперыялістычнай Амерыкі, яе драпежніцкі звычкі, яе волю да экспансіі, да безумнага «глытання» ўсё новых ахвяр. Мы бачым чымнае царства далара, грошаў, нажыма, царства авантурызма, дзе жаццё мільёнаў людзей стаіцца на карту з незначальнай лёгкасцю.

Кітэ Уолферта несумняйна адлюстравляе жах сярэдніх людзей Амерыкі перад гіганцкім ростам маналогі ў часе вайны, улада якіх жыць больш павялічылася за апошнія гады. Радзаныя людзі Амерыкі адчуваюць гэтую ўладу, як пагрозу самому існаванню. Мы можам дадаць, што апра гэту ўладу ўздымае пагрозу для народду кожнаму свету. У кітэ Уолферта адкрыта сфармулявана думка аб тым, што драпежніцкі гангстэрзм натуральна вынікае з самой сутнасці маналогічнага капіталізму. Характэрна, што ў кітэ Уолферта праходзіць скрытае, але дастаткова зразумелае супаставленне нямецкага фашызму з рэакцыйнай сутнасцю амерыканскага маналогічнага капіталізма. Зараз, праз некалькі год, гэтае супаставленне выступае ад чытача шчыра востра. У гады вайны здавалася, што нямецкі фашызм уздымае самую гранічную форму рэакцыі, гранічна дзіўную і драпежніцкую форму імперыялізма. Але зараз мы бачым, што ў ЗША актыўнаюцца самыя грубыя, самыя нахальныя формы рэакцыі. Сучасныя палітычныя гангстэрзм зара іменна ў ЗША знаходзіць сваю асноўную базу.

Амерыканскія гангстэры — сапраўды сімвал тых рэакцыйных сіл, якія сёння прагражваюць мірану існаванню народду усёму свету. Раман Уолферта напісан вельмі востра, з рэзка драматычным, напружаным развіццём інтрыгі, вострым псіхалагічным малюнкам характараў. Буйным планам дадзены лёс тых тыповых ахвяр тэкераўскай банды, на якіх аўтар паказвае лёс і магчымасці «сярэдніх амерыканцаў». Лео Міх — дробны дзялоў, рыбка, якая імкнецца да дробнай нажымы. Але Тэккер без жалю рабуе яго, гвалтоўна пазбывае яго самастойнага існавання і ўцягвае яго ў сваю арганізацыю. Міх імкнецца супраціўляцца. Але гэта борьба кроліка з удаман. Калі арганізацыя Тэкера пачынае хістацца, ён, Міх, п'дае першай ахвярай і гіне.

У ітэ — «сын амерыканскага гераізму», та-

чыся перад ёю, калі, змучаная допытамі, яна просіць ітэ. Рэчка ўліваецца ў хату, а ў фінале першага акта, калі Зоя засынае, не пайшоўшы на бал, перад ёю прапояцца — у сие — танцуючыя пары. Але ўсе гэтыя і многія іншыя дэталі, яркія і выразныя, не адпавядаюць вобразу Зой ў п'есе. Застаўшыся дома, Зоя марыць не пра бал, а пра вялікае жыццё. Калі можна так сказаць, крыды душы Зой значна шырэй, яе патэтычасць — не ў шрыгожых дэталіх, але ў вышыні яе ідэалу.

Свабодная адухоўленая шырыня рухаў, своеасаблівае пластычнасць, гучны голас, — усё гэта выяўляе ў выкананні Н. Радзіонавай незвычайнае гераіні спектакля тэатра імя Ленінскага камсомола ў Ленінградзе. Будучы блізкай да ўсіх сваіх таварышоў, Зоя разам з тым мацней за іх. У гэтым — глыбокая гармонія яе характараў, яе вобраза на сцэне. Сіла Зой — Н. Радзіонавай, сіла яе інтанацый, сіла яе духа — незвычайна вялікая. Рэжысёр С. Маршчыхін уводзіць у спектакль вершы Маргарыты Алігер. Гэта жыццё больш падкрэслівае патэтычасць п'есы. Вызвалючы сцэнічную п'яцоўку ад дробных рэчаў побыту, даючы артыстам магчымасць адчуваць вялікі прасторы сцэны, рэжысёр тым самым ставіць перад мадалодзі выканальцамі ролі Зой задачу цяжкай бліскава. Калі ў белай разарванай сялянскай кашулі стаіць Зоя — Н. Радзіонава — авансонуе ў фінале спектакля, раскрываецца ўся духоўная веліч гераіні. Сіла артысткі такая вялікая, што непатрэбны ніякі асаблівы рэжысёрскія прыёмы для таго, каб падкрэсліць значнасць вобраза Зой.

Чацвёрты акт п'есы прысвечаны тэме бюсмерця гераіні. Гэтая ідэя завялае гаварыць аб тэатры Алігер, які творы філасофскім. Той, хто пражыў сваё жыццё натхнёна і аддаў яго Радзіме — памёрці не можа. Гэтая думка прыведзена Алігер у п'есе з вялікай глыбінёй. Зоя не можа памёрці, таму што права на бюсмерце зававаана ўсім яе цудоўным жыццём, жыццём, якое ўвечна падымае. Зоя трымае; і ў час трымавання ёй здаецца, што да яе прыходзіць усе, каго любіць яна і хто яе любіць, прыходзіць для таго, каб выратаваць яе. У Маскоўскім тэатры Савецкай Арміі гэтая сцэна вырашана так, нібыта Зоя чые далей галасы любімых людзей. Яна працягвае да іх рукі, яна цягнецца да іх, але галасы заціхнуць. Тэкст моцна скарочаны — чацвёрты акт п'есы ачужаны з трыці. Такое вырашэнне апошняга акта нібы ўздымае ўспаміны Зой аб блізкіх ёй людзях.

У тэатры Юнага Гледача перад Зой з'яўляюцца маці і Барыс, школьнікі і партызаны, яна іх бачыць і гаворыць з імі. Але ў гэтых сцэнах няма актыўнасці барацьбы: мы ясна адчуваем, што людзі, якія гавораць з Зой, існуюць толькі ў яе ўяўленні. І толькі ў ленінградскім спектаклі чацвёрты акт вырашаны так, быццам перад глядачамі адбываецца сапраўдная барацьба за жыццё Зой. Гэта надае п'есе асабліва глыбокі сэнс, вялікае трагічнае напружанне. Адбываецца барацьба паміж жыццём і смерцю. І ў гэтай барацьбе так моцна паказана ўсеагульная любоў да Зой, любоў маленькай суседскай дзяўчынкі Люскі, маці, Барыса, таварышоў, — што любоў гэта ў выніку спектакля астаецца ў памяці глядачоў мацнейшай за смерць. Спектакль заканчваецца трагічна; трагічную ўзрушанасць адчуваюць глядачы, але гэта трагедыя, у якой перамагае жыццё. Зоя перамагае страх смерці, будучы адна, яна не ведае адзіноцтва. Голас Сталіна, які яна чые ў свой перадсмертны час, адкрывае ў ёй крыніцу незвычайных сіл.

У Полацкай абласной бібліятэцы

Полацкая абласная бібліятэка разгарнула работу па прапагандзе мастацкай літаратуры.

За тры апошнія месяцы групамі работнікаў бібліятэкі на прадпрыемствах і ва ўстановах горада праведзены 44 лекцыі, даклады і гукаркі на літаратурныя тэмы, на якіх прысутнічала звыш 2.100 чалавек.

Асабліва добрае ўражанне пакінулі ў слухачоў даклады тав. Слаўгародскай аб А. С. Пушкіне і даклад тав. Грознай аб В. В. Маякоўскім.

Абласная бібліятэка шырока прапагандуе нанікі савецкай мастацкай літаратуры. За апошні час работнікамі бібліятэкі т. т. Мані і Грознай прагаваны лекцыі ў педагогічным вучылішчы, лясным тэхнікуме, першай сярэдняй школе, на абласным семінары прапагандыстаў пра «Аповесць аб сапраўдным чалавеку» Б. Палывога, «Спадарожніках» В. Панавой, «За тых, хто ў моры» Б. Лаўрэнэва і іншых.

Цяпер рыхтуюцца лекцыі аб жыцці і творчасці заснавальніка савецкай літаратуры Максіма Горкага, аб жыцці і творчасці беларускага народнага паэта Які Купалы, а таксама агляды навінак мастацкай літаратуры.

Літаратурны вечар для афіцэраў

Гэтымі днямі ў Н-скай часці група беларускіх пісьменнікаў правяла літаратурны вечар для афіцэрскага састава.

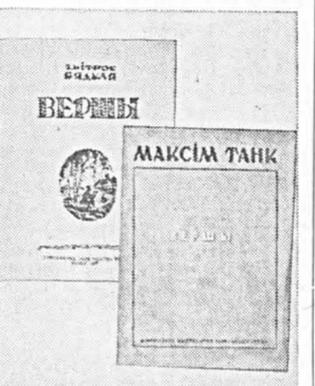
З дакладам «Беларуская паэзія да 30-годдзя савецкай улады» выступіў Ул. Карпаў.

Паэты Міхась Машара і Максім Луцкіні прачыталі свае новыя вершы.

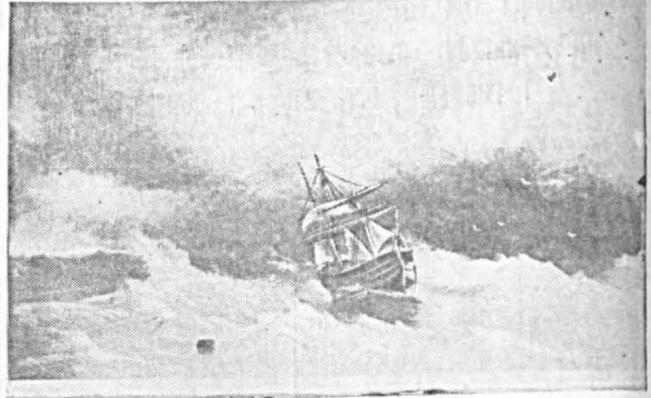
Пачынаючыя пісьменнікі Гомельшчыны

У мінулы годзе пры рэдакцыі «Гомельскай праўды» было арганізавана літаратурнае аб'яднанне пачынаючых пісьменнікаў вобласці.

У гэтым годзе літаратура аб'яднанне значна ажывіла сваю работу. Нанова абранае бюро надаліла пісьмовую і жывую сувязь з пачынаючымі аўтарамі вобласці. Два разы ў месяц пры рэдакцыі праводзіцца творчыя паседжання аб'яднання, на якіх абмяркоўваюцца творы пачынаючых пісьменнікаў. Наладжана стала пісьмовая кансультацыя.

Воклады кніг З. Бядулі і М. Танка, якія выданыя ДВБ у 1947 г.

Мора. Дзяржаўная карцінная галерэя БССР. І. К. Айвазоўскі

НАШ КАЛЯНДАР

І. Н. АЙВАЗОЎСНІ

(Да 130-годдзя з дня нараджэння)

І. К. Айвазоўскі нарадзіўся ў 1817 годзе ў горадзе Феадосіі.

У 1833 годзе Айвазоўскі быў залчаны пачынаючым афіцэрам мастацтва і вучыўся пейзажнаму жывапісу ў прафесара М. Вераб'ева. За звод «Паветра над морам» у 1835 годзе Айвазоўскі атрымоўвае срэбную медаль.

У 1836 годзе за праграму «Від на ўзморі ў выходзіцах Пецярбурга» Іван Канстанцінавіч атрымоўвае залаты медаль і камандзіруецца ў Крым і на Чорнаморскае ўзбярэжжа Каўказа.

У 1839 годзе Айвазоўскі атрымоўвае званне мастака і ў наступным годзе едзе за граніцу ў якасці пенсіянера Акадэміі і камандзіруецца ў Крым і на Чорнаморскае ўзбярэжжа Каўказа.

За выстаўлення ў 1843 годзе ў Парыжы карціны «Мора ў ціхае надвор'е», «Ноч на беразе Неаапалтанскай затокі» і «Завіруха каля берагоў Абхазіі» мастак атрымоўвае ад французскай Акадэміі залаты медаль. За гэтыя карціны, выстаўленыя ў 1845 годзе на пецярбургскай акадэмічнай выстаўцы, яму прысуджаецца годзісць акадэміка і званне жывапісца галоўнага марскога штаба.

Айвазоўскі быў у Англіі, Галандыі, Партугаліі і Іспаніі. У 1844 годзе Іван Канстанцінавіч піша віды Пецярбурга, Пецяргофа, Рэвеля, Свєабурга. У наступным годзе мастак накіроўваецца ў падарожжа ў Канстанцінопаль, на берагах Турцыі. У выніку гэтай падарожжа ім было напісана 12 карцін. У 1847 годзе Айвазоўскі атрымоўвае годнасць прафесара жывапісу марскіх відаў за карціны Феадосіі, Керчы, Адэсы і інш. У тым жа годзе ён наладжвае выстаўку сваіх твораў у Амстэрдаме, дзе выбіраецца ў члены Амстэрдамскай Акадэміі.

Для Зімінага паладу Айвазоўскі выконвае карціны марскіх боек пры Чэспе, Рэвеля, Выбаргу — «Петр І ля Чырвонай

Горкі», «Пагібель фрэгаты «Інгерманланд».

У 1850 годзе Айвазоўскі піша свой выдатны твор «Дзевяты вал», які ў сучасным моманце знаходзіцца ў Ленінградскім Рускім музеі.

Іван Канстанцінавіч удзельнічаў на выстаўках у Вене, Філадэльфіі, Парыжы, Бярліне і Лондане.

У 1869 годзе Іван Канстанцінавіч прысутнічае пры адкрыцці Суэцкага канала і падарожнічае па Егіпту.

З гэтых найбольш выдатных рыс жацця і творчай дзейнасці слаўнага маршкіста вядомы, якім цудоўным талентам быў надзелены мастак.

У ачынным мастацтве марыны Айвазоўскага складаюць каштоўны скарб. Іван Канстанцінавіч меў талент патэтычнага характара. Гэты талент цалкам выявіўся ў пейзажным жанры, дзе мастак з выключнай рамантычнасцю перадае рысы стан мора. Багатае ўяўленне, аэравае ўспрыманне прыроды, выключна вялікі мастацкі густ і ўзорная жывапісна культура дазвалялі мастаку свабодна, лёгка і праўдзіва выявіць патэтычнае характэра мора.

Бліскучы мастак-рамантык вызначыўся вельмінай працавітасцю і творчай энергіяй. За час свайго жыцця ім напісана больш за 4.000 карцін.

Творчасць Айвазоўскага мела вялікі ўплыў на пейзажыстаў Кундзіка, Багалюбава і Лагорыя.

Марыны выдатнага мастака і ў наш час маюць вялікую каштоўнасць.

Карціны Айвазоўскага вызначаюцца багатай і апытамістым настроем, яны захоўваюцца амаль ва ўсіх музеях Саюда. У іх глядач бачыць характэра марскіх прастораў нашай Радзімы.

П. ГЕРАСИМОВІЧ.

За далейшае палепшанне работы тэатраў БССР

(Рашэнне Камітэта па справах мастацтва пры Совеце Міністраў СССР)

Камітэт па справах мастацтва пры Совеце Міністраў СССР абмеркаваў становішча тэатральнага мастацтва Беларусі. Камітэт прызнаў, што рэпертуар тэатраў рэспублікі ачышчаны ад ідэіна хібных і пошлых спектакляў, што сведчыць аб рашаючай прабоўдзе рэпертуара аднавадзена з пастановай ЦК ВКП(б) «Аб рэпертуары драматычных тэатраў і мерах па яго палепшанню».

Важнае месца ў рэпертуары занялі п'есы на сучасныя тэмы. Значна палепшылася мастацкая якасць спектакляў. Буйным поспехам мінулага сезона з'яўляецца спектакль «Канстанцін Заслонаў» у Беларускай Дзяржаўным драматычным тэатры імя Які Купалы.

Канстатуючы гэтыя поспехі, Камітэт разам з тым прызнаў, што ў рабоце тэатраў Беларускай рэспублікі ёсць яшчэ німала недахопаў. Да іх ліку адносяцца ў першую чаргу недастаткова колькасць арыгінальных беларускіх п'ес. Бядура і тэатр оперы і балета яшчэ не падрыхтавалі новых нацыянальных пастановак, у той жа час непрапарцыянальна вялікае месца займае ў яго рэпертуары творы заходне-еўрапейскага мастацтва і зьяна недастатковае — творы рускай класікі.

Камітэт па справах мастацтва канстатваў таксама слабую гастрольную дзейнасць тэатраў. Рад гарадоў і населеных пунктаў, а асабліва сельскія раёны, дрэнна абслугоўваюцца тэатрамі. Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР не забяспечвае належнага кантролю за выкананнем рэпертуарнага планаў тэатраў. Недавальніцтва праце Мастацкі совет пры Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР.

Напачатку Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР тав П. Лютаровічу прапанавана дабца рашучага палепшання дзейнасці тэатраў рэспублікі па выпуску новых спектакляў і цалкам забяспечыць выкананне рэпертуарнага планаў. Тэатрам імя Які Купалы і Якуба Коласа Камітэт прапануе прыдывіць лепшых беларускіх пісьменнікаў для стварэння сучаснага савецкага рэпертуара.

Сірод рада іншых мерапрыемстваў Беларускаму Дзяржаўнаму тэатру оперы і балета прапанавана аддзейніць у 1947—48 г. пастаўкай спектакляў «Алеся» Я. Ціхонка, «Кастусь Каліноўскі» Д. Лукаса, «Салавей» М. Крошера, «Князь-возера» В. Залатарова, «Дзень Ангеліні» і «Лёбдзінае возера» П. Чайкоўскага.

Мастацкаму совету пры рэспубліканскім Кіраўніцтва па справах мастацтва прапанавана арганізаваць на сваіх паседжаннях рэгулярнае абмеркаванне ўсіх новых спектакляў вядучых тэатраў рэспублікі, а таксама новыя творы беларускіх драматургаў, кампазітараў, лібрэтыстаў.

Галоўны рэдактар М. ГОРЦАЎ, Рэдакцыя: П. ПАНЧАНКА, А. КУЧАР (нам. галоўнага рэдактара), М. ПАСЛЯДОВІЧ, Я. РАМАНОВІЧ, М. КАЦАР, К. САННІКАЎ, П. ПАДКАВЫРАЎ, М. БЛІСЦІНАЎ.

Я. ГАЛЬПЕРЫНА

СВЕТ ГАНГСТЭРАЎ

За апошнія гады ў ЗША выйшла нямаля кніг, якія выкрываюць лягеды аб «амерыканскім раі».

Ідэалогі «амерыканізма» імкнучыся запэўніць увесь свет у тым, што Амерыка з'яўляецца самай багатай, самай здаровай і дэмакратычнай, самай гарманічнай краінай у свеце. Чым больш агульняюць глыбіню сацыяльнага супярэчнасці імперыялістычнай Амерыкі, чым бліжэй падыходзіць грозная цень крызіса, тым больш беспаспэраў, тым гучней чуюць дэмакратычна запэўнены ў тым, што Амерыка адкрывае шырокія магчымасці, шырокія шляхі да шчасця для сярэдняга амерыканца, для славуата «маленькага чалавека».

Адной з цікавых кніг апошніх год, якія б'юць па гэтай дэмагогіі, з'яўляецца раман Аліры Уолферта «Шайка Тэкера». Уолферт — імя зусім новае для савецкага чыта